

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ผู้วิจัยจะกล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตาม
โครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษา ตามโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา
แห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับ
ก่อนประถมศึกษาทุกศูนย์ทั่วประเทศ จำนวนทั้งสิ้น 72 ศูนย์ ซึ่งตั้งอยู่ในโรงเรียนอนุบาลประจำ
จังหวัดทุกจังหวัด ยกเว้นกรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลคือ

1.1	ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด	72 คน
1.2	ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำศูนย์ฯ ละ 1 คน รวม	72 คน
1.3	ศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท จำนวน	72 คน
	รวมประชากรผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน	216 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ชุด ซึ่งในแต่ละชุด

มี 3 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลทางไปรษณีย์ ด้วยการนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลและศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนถึงผู้วิจัยทางไปรษณีย์ แบบสอบถามที่ส่งไปทั้งสิ้น 216 ฉบับ ได้รับกลับคืน 200 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.59 เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ 198 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 91.67

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเองโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ นำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งหรือประสบการณ์การทำงานระดับก่อนประถมศึกษา ระหว่าง 5 - 10 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีตำแหน่ง เป็นกรรมการและ เลขานุการ

ถ้าพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มแล้วพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุระหว่าง 51 - 60 ปี มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร 16 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี และตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีตำแหน่ง เป็น

กรรมการและเลขานุการ

สำหรับครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ พบว่า เป็นเพศหญิงทั้งหมด มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี อายุราชการระหว่าง 16 - 20 ปี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานระดับก่อนประถมศึกษา 16 ปีขึ้นไป มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นกรรมการและเลขานุการ

ศึกษานิเทศก์จังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี ส่วนใหญ่มีอายุราชการ 21 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานระดับก่อนประถมศึกษาน้อยกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีตำแหน่งหน้าที่ในคณะกรรมการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นกรรมการ

2. การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

ด้านการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า การดำเนินการส่วนใหญ่มีการกำหนดเป็นแผนงานและมีการจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานหรือโครงการ การดำเนินงานมีดังนี้

1.1 การกำหนดแผนงานและโครงการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่กำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของ สปจ. และดำเนินการตามที่ สปช. กำหนดไว้

1.2 การจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานหรือโครงการ ส่วนใหญ่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานไว้ชัดเจนตามขั้นตอนการปฏิบัติ มีการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน คำนวณงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม และกำหนดจุดประสงค์ในการพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน

1.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานและโครงการ ส่วนใหญ่จะมีศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำประจำศูนย์ฯ

2. การดำเนินงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ดำเนินงานดังนี้

2.1 การจ้างให้ผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรบรรยายละเอียดของการปฏิบัติก่อนการดำเนินการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่จ้างให้ทราบโดยการประชุมชี้แจงให้ผู้ร่วมงานทราบเมื่อจะจัดแต่ละครั้ง และจ้างให้ทราบเป็นเอกสาร

2.2 วิธีการจัดที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การศึกษาเอกสาร การสาธิต การศึกษานอกสถานที่หรือการดูงาน และการประชุมกลุ่มย่อย

2.3 วิทยากรในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่คือผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำประจำศูนย์ฯ ศึกษานิเทศก์จังหวัด และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล

3. การประเมินผลการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ดำเนินงานดังนี้

3.1 สิ่งที่ดำเนินการประเมิน ส่วนใหญ่เป็นการประเมินผลที่ได้รับจากการปฏิบัติ และประเมินวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติงาน

3.2 วิธีที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานของแผนงานและโครงการ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน ใช้แบบสอบถามและมีการรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ

3.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่คือผู้ร่วมดำเนินการทุกคนเป็นผู้ประเมิน และผู้รับการฝึกอบรมและพัฒนามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย

ด้านการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. การดำเนินงานเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า การดำเนินงานส่วนใหญ่มีการกำหนดแผนงานและโครงการนิเทศ และมีการจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศ ส่วนใหญ่ดำเนินงานดังนี้

1.1 การกำหนดแผนงานและโครงการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ได้กำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของ สปจ. และกำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ

1.2 การจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศ ส่วนใหญ่ได้จัดทำเกี่ยวกับการกำหนดเรื่องที่จะนิเทศให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ การรวบรวมภารกิจหรืองานที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของศูนย์ฯ และโรงเรียน การกำหนดกิจกรรมให้เหมาะสมกับปัญหาและสาเหตุ และกำหนดสภาพปัญหาและความต้องการตามลำดับความสำคัญของปัญหา

1.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและโครงการนิเทศ ส่วนใหญ่คือศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ

2. การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการดำเนินงานโดยได้ดำเนินงานดังต่อไปนี้

2.1 วิธีการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการนิเทศ ส่วนใหญ่มีการประชุมชี้แจงและมอบหมายงานต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนเริ่มดำเนินงาน ให้มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ และมีการรายงานความก้าวหน้าของการนิเทศแต่ละครั้งให้ผู้ร่วมงานทราบ

2.2 กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศโรงเรียนในโครงการ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการเยี่ยมชั้นเรียน การเสนอแนะเป็นรายบุคคล การให้คำปรึกษาหารือ การสัมภาษณ์ การสังเกตการสอน การให้ศึกษาเอกสาร และการสาธิตการสอน

2.3 ผู้ร่วมนิเทศโรงเรียนในโครงการ ส่วนใหญ่คือ ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำประจำศูนย์ฯ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท และศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท

3. การดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินผลการนิเทศการศึกษาของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการนิเทศ และการดำเนินงานดังนี้

3.1 สิ่งที่ประเมิน ส่วนใหญ่ประเมินผลการปฏิบัติหรือผลที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ครู และประเมินวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติการณ์เทศ

3.2 วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลการนิเทศ ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกต

พฤติกรรมผู้รับการนิเทศ สัมภาษณ์ผู้รับการนิเทศ และมีการรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ในการประเมินผลการนิเทศแต่ละครั้ง มีเครื่องมือการประเมิน

3.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ ส่วนใหญ่คือ ผู้นิเทศทุกคน

การจัดศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

1. การจัดห้องศูนย์สื่อของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่ามีการดำเนินการทุกศูนย์ฯ และดำเนินการดังนี้

1.1 การดำเนินการให้มีสถานที่สำหรับเป็นศูนย์วิชาการ ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยอาศัยห้องในอาคารเรียนห้องหนึ่งให้เป็นศูนย์วิชาการ

1.2 การดำเนินการจัดศูนย์ให้เป็นแหล่งวิชาการ ส่วนใหญ่ได้ดำเนินการจัดสื่อและเอกสารต่าง ๆ ไว้เป็นประเภทเพื่อสะดวกในการใช้และการจัดสื่อและเอกสารไว้เป็นมุมตามลักษณะของการจัดห้องเรียนสำหรับอนุบาลเพื่อเป็นตัวอย่าง

2. การผลิตสื่อต้นแบบของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่ามีการดำเนินการทุกศูนย์ฯ วิธีดำเนินการมีดังนี้

2.1 การดำเนินการผลิตสื่อต้นแบบ ส่วนใหญ่ดำเนินการผลิตสื่อต้นแบบตามแผนที่วางไว้ มีการวางแผนการผลิต ผลิตเพื่อนำไปใช้จริง นำสื่อที่ผลิตไปทดลองใช้วิเคราะห์ และคัดเลือกสื่อที่จำเป็นและมีความต้องการตามลำดับความสำคัญ

2.2 ผู้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อต้นแบบ ส่วนใหญ่คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลและครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ

3. การรวบรวมเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า มีการดำเนินการทุกศูนย์ฯ โดยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 การดำเนินการให้มีเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ไว้ในศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ได้รวบรวมเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ที่หน่วยงานในสังกัดส่งให้ จัดซื้อจากร้านค้าและผลิตเอกสารทางวิชาการเพิ่มเติม

3.2 การดำเนินการให้มีเอกสารหลาย ๆ ประเภท เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า ส่วนใหญ่มีเอกสารดังต่อไปนี้ แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์

หนังสืออ่านสำหรับครู คู่มือต่าง ๆ แบบฝึกความพร้อม หนังสืออ่านสำหรับเด็ก และแบบประเมินพัฒนาการ

4. การให้บริการสื่อและ เอกสารทางวิชาการของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า มีการดำเนินการทุกศูนย์ โดยได้ดำเนินการโดยการประชาสัมพันธ์ให้ครูโรงเรียนในโครงการทราบ และจัดระบบให้มีการยืมทั้งในและนอกสถานที่

ด้านการทำวิจัยทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. การทำวิจัยทางการศึกษาของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำวิจัย สำหรับส่วนที่ได้มีการทำวิจัยนั้น ส่วนใหญ่จะทำวิจัยเกี่ยวกับ เรื่องการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการจัดทำวิจัย ส่วนใหญ่ทำวิจัยเชิงทดลอง

2. การดำเนินการนำผลการวิจัยไปใช้ของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ สำหรับในส่วนที่มีการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น ส่วนใหญ่ใช้วิธีการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมา เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตนเอง

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา

1.1 การวางแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับ ไม่มีงบประมาณในการจัดทำแผนงานและโครงการ และการจัดทำแผนงานของศูนย์ฯ มักไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้จัดทำแผน

1.2 การดำเนินการพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละครั้งมีน้อยเกินไป วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ และขาดการประสานงานที่ดี ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัว

1.3 การประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับวิธีการและ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ไม่สามารถวัดผลได้ตามข้อเท็จจริง ขาดการนำผลการประเมินและปัญหาอุปสรรคที่ได้ไปใช้ในการปรับแผนและโครงการในอนาคตต่อไป

และการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่มีมาตรฐานหรือ เกณฑ์สำหรับวัดและตัดสินความสำเร็จ

2. ปัญหา เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.1 การวางแผนการนิเทศการศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการวางแผนการนิเทศมีน้อย ผู้นิเทศก็มีหลายระดับทำให้มีอุปสรรคในการประสานงานและการให้ความร่วมมือในการวางแผนร่วมกันและแผนงานและโครงการนิเทศไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครู

2.2 การดำเนินการนิเทศการศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับผู้นิเทศมีเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอเพราะมีภารกิจอื่นมาก งบประมาณที่ใช้ในการนิเทศมีไม่เพียงพอพาหนะในการไปนิเทศมีไม่เพียงพอ จำนวนผู้นิเทศมีน้อยทำให้นิเทศได้ไม่ทั่วถึง การดำเนินการนิเทศไม่ได้ปฏิบัติตรงตามแผนที่วางไว้ และไม่ได้จัดเวลาไว้สำหรับการประชุมทบทวนงานหรือสรุปรายงานผลการนิเทศ

2.3 การประเมินผลการนิเทศการศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลไม่สามารถวัดผลได้ตามข้อเท็จจริง ขาดการวางแผนเพื่อการประเมินผลและติดตามผลการปฏิบัติ การนิเทศ ไม่ได้นำผลการประเมินที่ได้ไปปรับแผนงานและโครงการหรือวิธีปฏิบัติงานในโอกาสต่อไป และการประเมินผลการปฏิบัติงานไม่มีมาตรฐานหรือ เกณฑ์สำหรับวัดหรือตัดสินผลของความสำเร็จ

3. ปัญหา เกี่ยวกับการจัดศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

3.1 การจัดห้องศูนย์สื่อ ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บสื่อและเอกสารไม่เพียงพอ ไม่มีสถานที่สำหรับจัดเป็นห้องศูนย์วิชาการระดับก่อนประถมศึกษาและการจัดสื่อและ เอกสารทางวิชาการยังไม่เป็นระบบ

3.2 การผลิตสื่อต้นแบบ ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับขาดงบประมาณในการดำเนินการ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการผลิตสื่อต้นแบบ และขาดเครื่องมือในการผลิตสื่อต้นแบบ

3.3 การรวบรวมเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ส่วนใหญ่พบปัญหา เกี่ยวกับครุภัณฑ์สำหรับใช้จัดเก็บ เอกสารไม่มี ทำให้การจัดเก็บไม่เป็นระบบ ไม่มีงบประมาณ

ในการผลิต เอกสาร ตำรา และหนังสือเพิ่มเติม ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการผลิต เอกสารเพิ่มเติม และเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ มีไม่เพียงพอที่จะให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า

3.4 การให้บริการ ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนในโครงการ ส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลให้บริการได้ไม่ทั่วถึง โรงเรียนในโครงการไม่สะดวกในการเดินทางมาใช้ บริการ สื่อ และเอกสารทางวิชาการมีไม่เพียงพอกับผู้รับบริการ ไม่มีเวลาเพราะเปิดบริการ ในเวลาราชการ

4. ปัญหาเกี่ยวกับการทำวิจัยทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

4.1 การทำวิจัยทางการศึกษา ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับขาดบุคลากร ที่มีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัย ขาดงบประมาณสนับสนุนให้ทำการวิจัย แหล่งข้อมูลที่ใช้ ศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิจัยมีน้อย และโครงสร้างของการบริหารศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถม ศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการทำวิจัย

4.2 การนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ พบปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ไม่มีแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้างาน วิจัยทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไม่ได้รับทราบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับก่อน ประถมศึกษา และไม่มียานวิจัยที่สอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีประเด็น สำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ด้านการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา

1. การวางแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร

1.1 การกำหนดแผนงานและโครงการของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษา จากผลการวิจัย พบว่าส่วนใหญ่ศูนย์ฯ กำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงาน ของสำนักงานการศึกษาจังหวัด และมีการดำเนินการตามที่สำนักงานคณะกรรมการ

การประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ สำหรับการกำหนดเป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ และของโรงเรียนหรือกำหนดเป็นโครงการพิเศษมีเป็นส่วนน้อย จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดทำงานร่วมกับศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และเกี่ยวกับการจัดทำแผนงานและโครงการนั้น สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดต้องจัดทำของจังหวัดอยู่แล้ว น่าจะมีผู้ซึ่งรู้และเข้าใจในการจัดทำแผนได้ดี ประกอบกับโครงการนี้เป็นโครงการที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีแนวที่จะให้ศูนย์ฯ ดำเนินงานร่วมกับจังหวัด ใช้การบริหารในรูปของคณะกรรมการ ดังนั้นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างศูนย์ฯ กับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง และจังหวัดจะต้องให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ศูนย์ฯ ได้ดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานหรือโครงการ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติงานไว้ชัดเจนตามขั้นตอนการปฏิบัติ และยังมีการกำหนดเป้าหมายของการปฏิบัติงาน และคำนวณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ไว้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการดำเนินการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษานั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้มีแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่แต่ละจังหวัดไว้อย่างชัดเจน ตลอดจนจัดทำเป็น เอกสารประกอบการฝึกอบรมให้ทุกจังหวัด ดังนั้นศูนย์ฯ จึงได้ปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดตามความเหมาะสม โดยปกติแล้วการจัดทำรายละเอียดของแผนงานและโครงการ จำเป็นต้องอาศัยหลักการวางแผน คือต้องมีการกำหนดสิ่งต่าง ๆ ในรายละเอียดของการจัดทำแผน ให้เป็นไปตามกระบวนการวางแผน ซึ่ง จรัส สุวรรณเวลา (2524 : 13 - 14) ได้กำหนดกระบวนการพัฒนาบุคลากรไว้ 7 ขั้นตอนคือ ทาความต้องการจำเป็น พิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตั้งเป้าหมายในการดำเนินงาน กำหนดยุทธวิธีและขั้นตอนการดำเนินงาน คัดเลือกบุคลากรที่จะรับการพัฒนา การฝึกอบรมและพัฒนาโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์ และการติดตามผล ดังนั้นในการวางแผนงานและโครงการในหน่วยงานควรจัดให้มีการกำหนดแผนในรายละเอียดต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เช่นนี้แล้วอาจทำให้งานนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการวางแผน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนคือ ศึกษาธิการจังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ และครูผู้สอนชั้นอนุบาล ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่าการดำเนินงานของศูนย์ฯต้องอาศัยแนวทางการปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการวางแผนจึงต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่าย โดยเฉพาะศึกษาธิการจังหวัด ผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบทจะต้องทำหน้าที่ร่วม

วางแผนและประสานงานในการดำเนินงานของศูนย์ฯ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ และครูผู้สอนชั้นอนุบาล เป็นหน้าที่ที่จะต้องดำเนินงานการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เห็นว่ามีความพร้อม อยู่แล้วในการจัดการศึกษาระดับนี้ จึงต้องดำเนินงานการพัฒนาบุคลากรร่วมกับจังหวัด

1.4 ปัญหาการวางแผนการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับไม่มีงบประมาณในการจัดทำแผนงานและโครงการ การจัดทำแผนงานของศูนย์ฯ มักไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้จัดทำแผน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการฝึกอบรมหรือพัฒนาบุคลากร เป็นยอดรวม งบประมาณเกี่ยวกับการจัดทำแผนโดยเฉพาะไม่มี และอีกประการหนึ่งในการจัดการฝึกอบรมและ พัฒนาบางขั้นตอนดำเนินการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนด (ผลการวิจัยข้อ 1.1) สำหรับการที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ที่ตั้งให้จัดทำแผนนั้น อาจจะเป็น เพราะผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งมีภารกิจอื่น ๆ มาก ประกอบกับเห็นว่าการวางแผนงานและโครงการ พัฒนาบุคลากร เกี่ยวกับอนุบาลนั้น มีศึกษานิเทศก์จังหวัด เป็นผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกับโรงเรียน อนุบาลประจำจังหวัดแล้ว คงจะดำเนินการไปได้ด้วยดี

2. การดำเนินงานการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร

2.1 เกี่ยวกับการแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบรายละเอียดของการปฏิบัติก่อน การดำเนินงาน จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการประชุมชี้แจงให้ผู้ร่วมงาน ทราบเมื่อจะจัดแต่ละครั้ง และมีการแจ้งให้ทราบเป็นเอกสาร อาจเป็นเพราะว่าเป็นวิธีการ ที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย รวดเร็ว และสะดวก สามารถทำให้ผู้ร่วมดำเนินงาน เข้าใจและสอบถาม ข้อสงสัยได้ดีกว่าวิธีการอื่น ๆ

2.2 วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ ใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การฝึกอบรม การศึกษาเอกสาร การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ หรือดูงานและการประชุมกลุ่มย่อย จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า วิธีการที่ใช้ในการ พัฒนาบุคลากรนั้น ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาใช้หลายวิธี คำนึงถึงความเหมาะสม ของแต่ละเนื้อหาสาระของ เรื่องที่จะฝึกอบรมและพัฒนา ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมดีแล้ว และวิธีการเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นการจัดโดยวิธีอย่าง เป็นทางการหรือเป็นหมู่คณะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ เสริมสร้างทักษะและแนวคิดที่ถูกต้องในการทำงาน ซึ่งตรงกับแนว

ความคิดของ ทวีบูรณ์ ทอมเย็น (2526 : 38 - 39)

2.3 วิทยากรในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่ร่วม เป็นวิทยากรส่วนใหญ่ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ศึกษานิเทศก์จังหวัด ครูผู้ เป็นวิทยากร แกนนำประจำศูนย์ฯ และครูผู้สอนชั้นอนุบาล ซึ่งส่วนใหญ่ดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 90 - 100 แสดงให้เห็นว่า ในการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา มีวิทยากรซึ่งร่วม รับผิดชอบในโครงการนี้โดยตรงเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการ อนุบาลชนบท ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ครูวิทยากรแกนนำ ต่างก็ได้รับการฝึกอบรม เป็น แนวทางในการ เป็นวิทยากรมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ แล้วนำมา ถ่ายทอดในการฝึกอบรมครูอีกครั้งหนึ่ง สำหรับศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาบางศูนย์ ได้เชิญวิทยากรอื่น ๆ จากภายนอก ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับอนุบาล มาเป็น วิทยากรร่วมด้วย เช่น อาจารย์จากมหาวิทยาลัย หรือวิทยาลัยครู เป็นต้น ซึ่งนับว่า เป็นสิ่งที่ สมควรดีแล้ว นอกจากนี้บุคลากรในสังกัดที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล ศึกษานิเทศก์อำเภอหรือกิ่งอำเภอ ร่วม เป็นวิทยากรเป็นส่วนน้อย อาจเป็นเพราะว่า มีภารกิจ อื่น ๆ หรือยังไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องอนุบาล

2.4 ปัญหาในการดำเนินงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จากผล การวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการดำเนินงานแต่ละครั้งน้อยเกินไป วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ ขาดการประสานงานที่ดี ทำให้การดำเนินงานไม่ คล่องตัว จากปัญหาดังกล่าว อาจเป็นเพราะว่า เนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ระดับชั้นอนุบาล ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการปฏิบัติ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าใช้กิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ระยะเวลา หากมีเวลาน้อย ผู้รับการฝึกอบรม และพัฒนาอาจจะยังได้รับไม่เต็มที่ แต่ทั้งนี้ในการจัดฝึกอบรมนั้นจำเป็นต้องดำเนินการให้ สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร สำหรับเรื่องวัสดุอุปกรณ์เป็นเรื่องสำคัญที่ใช้ประกอบ การฝึกอบรมและพัฒนา ส่วนใหญ่คงจะใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด อาจมีการผลิตเพิ่มเติมบ้าง แต่อาจไม่เพียงพอ เกี่ยวกับการประสานงานนั้น เป็นปัญหาไม่มากนัก คิดเป็นร้อยละ 18.09 อาจเป็นเพียงในบางจังหวัดเท่านั้น โดยส่วนใหญ่แล้วการประสานงาน ก่อนข้างดี

3. การประเมินผลการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร

3.1 สิ่งที่ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาดำเนินการประเมินผล การดำเนินงานการพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ ดำเนินการประเมินผล ที่ได้รับการปฏิบัติ และประเมินวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นสิ่งที่ประเมินได้ง่าย ผลการประเมินบอกถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน และสามารถ นำผลของการประเมินไปเป็นข้อมูลในการดำเนินงานในโอกาสต่อไปได้ การประเมินลักษณะนี้ เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน (performance evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผล ที่เป็นประสิทธิภาพของการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ โดยประเมินทั้งขณะดำเนินงานอยู่ และ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการแล้ว (สมพร แสงชัย 2514 : 13) สำหรับการประเมินปัจจัยสนับสนุน ในการปฏิบัติงานและประเมินผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบนั้น ดำเนินการเป็นส่วนน้อย ซึ่ง แท้จริงแล้วการประเมินผลการดำเนินงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรน่าจะประเมินด้วย ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินสถานการณ์ (situation evaluation) (สมพร แสงชัย 2514 : 13) ถ้าจัดให้มีการประเมินส่วนนี้ด้วย น่าจะทำให้ผลการประเมินมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.2 วิธีที่ใช้ในการประเมินผลการดำเนินงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่วิธีการสังเกตพฤติกรรมการปฏิบัติงาน และการใช้แบบสอบถาม อาจเป็นเพราะว่าเป็นวิธีการที่ง่ายและสะดวกในการดำเนินการประเมิน และในการประเมินผล นั้นพบว่าหลังจากการประเมินผลแล้วมีการรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ อาจเป็นเพราะว่า เพื่อให้ผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องทราบถึงผลการดำเนินงานการพัฒนาบุคลากร แล้วสามารถให้ ผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการดำเนินงานครั้งต่อไป

3.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ คือผู้ร่วมงานทุกคน เป็นผู้ประเมิน และผู้รับการฝึกอบรมและพัฒนา เป็นผู้ร่วมประเมิน ซึ่งน่าจะเป็น สิ่งที่ต้องการให้ผู้ร่วมดำเนินงานทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมิน เพื่อจะได้ทราบถึงผลการดำเนินงาน ในส่วนที่ตนรับผิดชอบ เพื่อจะได้เป็นข้อมูลปรับปรุงงานของตนเองในโอกาสต่อไป และการที่ให้ ผู้รับการฝึกอบรม เป็นผู้ร่วมประเมินนั้นน่าจะเป็นการร่วมให้ข้อมูลหรือตอบแบบสอบถามของการประเมิน

3.4 ปัญหาในการประเมินผลการดำเนินงานการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับ วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ไม่ สามารถวัดผลได้ตามข้อเท็จจริง และขาดการนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการปรับแผนและ โครงการในโอกาสต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ขาดการวางแผนเพื่อการประเมินที่ชัดเจน และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินไม่ครอบคลุมส่วนที่ต้องการทราบในทุกด้าน จึงทำให้ไม่สามารถ

วัดผลที่ได้ตรงตามข้อเท็จจริง และจากผลการวิจัยพบว่าผู้ประเมินไม่มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการประเมินผลกระบวนการพัฒนาบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 7.07 ซึ่งน่าจะมีส่วนที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นได้

ด้านการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. การวางแผนการนิเทศการศึกษา

1.1 การกำหนดแผนงานและโครงการนิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ กำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด และกำหนดเป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมีหน่วยศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ในการวางแผนนิเทศของจังหวัดอยู่แล้ว น่าจะมีผู้ที่เข้าใจในการจัดทำแผนงานและโครงการได้ดี และตามแนวการดำเนินงานของศูนย์ฯ นั้น ศึกษานิเทศก์จังหวัดมีหน้าที่ประสานงานการวางแผนการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษา และให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำและให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการนิเทศของศูนย์ฯ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : 21) จึงได้รับมอบหมายงานจากศูนย์ฯ ในการจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศ และอีกส่วนหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 57.07 มีการกำหนดเป็นโครงการไว้ในแผนปฏิบัติงานของศูนย์ฯ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นหน้าที่โดยตรง น่าจะมีความเหมาะสมดีแล้ว

1.2 การจัดทำรายละเอียดต่าง ๆ ในการจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ กำหนดโดยกำหนดเรื่องที่จะนิเทศให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดทำแผนงานและโครงการนิเทศของศูนย์ฯ ไม่ได้คำนึงถึงกระบวนการวางแผนการนิเทศ หรือผู้ร่วมดำเนินการวางแผนอาจทราบถึงสภาพความต้องการและปัญหาของโรงเรียนในโครงการอยู่แล้ว อีกประการหนึ่งคือไม่มีเวลาในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาอย่างละเอียดได้ สำหรับในบางศูนย์ฯ ได้มีการดำเนินการวางแผนตามกระบวนการวางแผน โดยการรวบรวมภารกิจหรืองานที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ของศูนย์ฯ หรือโรงเรียน กำหนดสภาพความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นเมื่อปฏิบัติงานเสร็จแล้ว กำหนดสภาพปัญหาและความต้องการตามความสำคัญของปัญหา กำหนดโครงการตามความสำคัญของปัญหา แล้วจึงกำหนดเรื่องที่จะนิเทศ ต่อจากนั้นยังมีการกำหนดกิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับปัญหาและสาเหตุ และ

กำหนดรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งตรงตามแนวกระบวนการวางแผน การนิเทศของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529 : 24 - 32)

1.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการวางแผนงานและโครงการนี้เทศ จาก ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีศึกษานิเทศก์จังหวัด ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และครูผู้เป็น วิทยากรแกนนำ เป็นผู้ร่วมดำเนินการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป็นการปฏิบัติตามหน้าที่ ความรับผิดชอบตามแนวทางการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นอกจากนี้ในบางศูนย์ฯ ยังมีศึกษานิเทศก์อำเภอหรือกิ่งอำเภอ และผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล เป็นผู้ร่วมในการวางแผนงานและโครงการด้วย สำหรับผู้รับการนิเทศมีส่วนร่วมน้อยที่สุด อาจ เป็นเพราะการประสานงานไม่ดีหรืออยู่ห่างไกล แต่อาจ เป็นผู้ให้ข้อมูล เบื้องต้นในการวางแผน ซึ่งน่าจะ เป็นส่วนสำคัญที่จะได้วางแผนการนิเทศให้ตรงกับความต้องการของผู้นิเทศเป็นอย่างมาก

1.4 ปัญหาการวางแผนการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จาก ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณที่ใช้ในการวางแผนการนิเทศมีน้อย และ ผู้นิเทศมีหลายระดับ ทำให้มีอุปสรรคในการประสานงานและให้ความร่วมมือในการวางแผนร่วมกัน ทั้งนี้อาจ เนื่องจากในการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้รับงบประมาณในลักษณะยอครวม คงไม่ได้จัดงบประมาณในการวางแผนไว้โดยเฉพาะ และตามหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีศึกษานิเทศก์จังหวัด ศึกษานิเทศก์อำเภอ และผู้นิเทศของศูนย์พัฒนา การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา เป็นผู้นิเทศ นับว่ามีหลายระดับ ซึ่งบุคคลแต่ละกลุ่มย่อมมีภารกิจ อื่น ๆ ในการที่จะร่วมกันวางแผนการนิเทศก็จะประสบปัญหาบ้าง

2. การดำเนินการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

2.1 วิธีการดำเนินงานตามแผนงานและโครงการนิเทศ ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ ดำเนินการโดยการประชุมชี้แจงและมอบหมายงานต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องก่อนเริ่มดำเนินงาน และ ให้มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประชุมชี้แจง เป็นวิธีที่ปฏิบัติ ได้ง่ายและรวดเร็ว ผู้เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจการปฏิบัติและงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้ ชัดเจน สำหรับให้มีการประเมินผลการนิเทศเป็นระยะ ๆ นั้น นับว่าเป็นสิ่งที่ผู้มีหน้าที่นิเทศควร วางแผนไว้อย่างชัดเจน เพื่อจะได้ทราบถึงผลการดำเนินงานการนิเทศ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อไป ส่วนการให้มีการรายงานความก้าวหน้าของการนิเทศแต่ละครั้งให้ผู้ร่วมงานทราบ และ การประชุมทบทวนการปฏิบัติงานเพื่อสรุปผลการนิเทศนั้น ก็มีการดำเนินการ คิด เป็นร้อยละ 56-65

แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการนิเทศของศูนย์ฯ ได้ดำเนินการถูกต้องคือ "มีการแจ้งให้ทราบ มีการประเมินผล มีการรายงานผลความก้าวหน้าและประชุมทบทวนงานตลอดจนสรุปผลการนิเทศ" (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : 3)

2.2 กิจกรรมนิเทศที่ใช้ในการนิเทศโรงเรียนในโครงการ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ศูนย์ฯ ใช้กิจกรรมเยี่ยมชั้นเรียน เสนอแนะเป็นรายบุคคล ให้คำปรึกษาหารือ สังเกตการสอน สัมภาษณ์ ให้ศึกษาเอกสาร และสาธิตการสอน แสดงให้เห็นว่าในการนิเทศการศึกษาของศูนย์ฯ ใช้กิจกรรมการนิเทศหลาย ๆ วิธีตามความเหมาะสมของเรื่องที่จะนิเทศและสภาพเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่สมควรอย่างยิ่ง และกิจกรรมเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นเทคนิคทางการนิเทศการศึกษาที่ช่วยให้ครูได้ปฏิบัติงานในหน้าที่ให้ประสบผลสำเร็จ แต่การเยี่ยมชั้นเรียนได้ผลน้อยกว่าการพูดคุยกับครูในเรื่องการเรียนการสอนเพราะเป็นแบบกันเอง (ชารี มณีศรี 2523 : 92) สำหรับกิจกรรมการประชุมครูพบว่าศูนย์ฯ ใช้น้อยที่สุด อาจเป็นเพราะว่าต้องใช้เวลาและเสียเวลาในการเรียนการสอนและบางเรื่องไม่ตรงกับสภาพปัญหาของทุกคน

2.3 ผู้ร่วมนิเทศโรงเรียนในโครงการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ร่วมนิเทศส่วนใหญ่ของศูนย์ฯ คือ ครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และศึกษานิเทศก์ ผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคคลเหล่านี้มีความเข้าใจในหลักการและรายละเอียดของกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาได้ดี ตลอดจนได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่จัดอบรมตามโครงการอนุบาลชนบท และอีกประการหนึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : 21 - 22) สำหรับศึกษานิเทศก์อำเภอผู้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบท ส่วนใหญ่ก็เป็นผู้ร่วมนิเทศเช่นเดียวกันแต่น้อยกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในบางจังหวัดเวลาที่มีการจัดการนิเทศโรงเรียนในโครงการแล้ว ศึกษานิเทศก์อำเภอมีภารกิจอื่น จึงไม่สามารถไปร่วมได้ หรืออาจเนื่องมาจากมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาน้อย เมื่อไปนิเทศแล้วอาจมีความเห็นที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล และหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์เป็นผู้ร่วมเป็นส่วนน้อย อาจเป็นเพราะว่ามีความจำเป็นต้องทำหน้าที่บริหารหรือดูแลหน่วยงาน และเห็นว่ามิบุคคลอื่นที่มีความรู้เหมาะสมได้ดำเนินการนิเทศอยู่แล้ว

2.4 ปัญหาในการดำเนินการนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับผู้นิเทศมีเวลาในการนิเทศไม่เพียงพอ เพราะมีภารกิจอื่นมาก เนื่องจากผู้นิเทศมีภารกิจประจำอยู่แล้วคือ ในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ผู้นิเทศคือครูผู้สอนชั้นอนุบาลซึ่งทำหน้าที่เป็นวิทยากรแกนนำ ต้องทำการสอนเป็นปกติ และทำงานพิเศษของโรงเรียนอีกด้วย จึงทำให้ไม่ค่อยมีเวลาสำหรับการนิเทศ สำหรับศึกษานิเทศก์จังหวัดและศึกษานิเทศก์อำเภอ นั้น โดยปกติแล้วมิได้รับผิดชอบโครงการอนุบาลชนบทเพียงโครงการเดียว ยังมีโครงการอื่น ๆ อีกด้วย และอีกประการหนึ่งโรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลต้องใช้เวลาในการเดินทางมากกว่าการได้ใช้กิจกรรมนิเทศ ปัญหาอีกประการหนึ่งรองลงมาคือ งบประมาณที่ใช้ในการนิเทศมีไม่เพียงพอ อาจเนื่องมาจากงบประมาณที่ได้รับตามโครงการอนุบาลชนบทต้องใช้ในหลาย ๆ กิจกรรม และจำนวนโรงเรียนในโครงการมีจำนวนเพิ่มขึ้นทำให้งบประมาณที่ได้รับแต่ละปีไม่เพียงพอ ประกอบกับจำนวนผู้นิเทศมีน้อยและมีภารกิจมาก ทำให้ดำเนินการนิเทศได้ไม่ทั่วถึง ตลอดจนหาหนะในการเดินทางมีไม่เพียงพอ ดังนั้นเป็นหน้าที่ของผู้นิเทศที่จะต้องวางแผนการนิเทศเพื่อที่จะแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีปัญหามากที่สุดตามลำดับความสำคัญ จึงจะทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ

3. การประเมินผลการนิเทศการศึกษา

3.1 สิ่งที่ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาดำเนินการประเมิน

จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีการประเมินผลการปฏิบัติหรือผลที่ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ครู ทั้งนี้อาจเนื่องจาก เป็นสิ่งที่สามารถประเมินได้ง่าย ผลการประเมินบอกถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบถึงผลที่ครูได้รับการช่วยเหลือ ปัญหาอุปสรรคที่ครูต้องการเพื่อจะได้นำไปเป็นข้อมูลในการนิเทศครั้งต่อไป และสิ่งที่ดำเนินการรองลงมาคือการประเมินวิธีการหรือกระบวนการปฏิบัติการณ์นิเทศ อาจเป็นเพราะว่าเพื่อจะได้ทราบผลของวิธีการหรือกิจกรรมที่ใช้ในการดำเนินงานว่ามีความเหมาะสมเพียงใด เพื่อจะได้ปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินงานครั้งต่อไป จะเห็นได้ว่าการประเมินในลักษณะดังกล่าวเป็นการประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งเป็นลักษณะ เช่นเดียวกับการประเมินผลการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร "การประเมินลักษณะนี้เป็น การประเมินที่เน้นประสิทธิภาพของการดำเนินงาน" (สมพร แสงชัย 2514 : 13) สำหรับการประเมินปัจจัยสนับสนุนในการปฏิบัติงานนิเทศและการประเมินผลกระทบที่ได้รับทั้งทางบวกและทางลบ มีการดำเนินการเป็นส่วนน้อย ซึ่งการประเมินลักษณะนี้ สมพร แสงชัย กล่าวว่า

" เป็นการประเมินสถานการณ์ เป็นการประเมินผลงานกับปัญหาที่แก้ไขว่ามีผลได้ผลเสียอย่างไร"
 (สมพร แสงชัย 2514 : 13) ถ้าศูนย์ฯ มีการประเมินสิ่งดังกล่าวนี้ด้วย น่าจะทำให้ผล
 การประเมินมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการดำเนินงานที่
 ได้ดียิ่งขึ้น

3.2 วิธีการที่ใช้ในการประเมินผลการนิเทศ จากผลการวิจัยพบว่า
 ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมผู้รับการนิเทศ สัมภาษณ์ผู้รับการนิเทศ และใช้แบบสอบถาม
 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการประเมิน และแสดงให้เห็นว่าศูนย์ฯ ใช้วิธีการ
 ประเมินหลาย ๆ วิธี อาจช่วยให้สามารถประเมินได้ครอบคลุมยิ่งขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าว
 ที่ว่า "การประเมินผลควรใช้กลวิธีหลาย ๆ อย่างต่าง ๆ กันไป" (ชารี มณีศรี 2523:12)
 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า มีการรายงานผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และในการ
 ประเมินแต่ละครั้งมี เครื่องมือการประเมิน ซึ่งน่าจะเป็นสิ่งที่มีหลักการประเมินผล เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง
 ได้นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานในโอกาสต่อไป และการประเมินนั้น
 ถ้ามี เครื่องมือจะทำให้ผลการประเมินมีความชัดเจนยิ่งขึ้น

3.3 บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ จากผลการวิจัย
 พบว่า ส่วนใหญ่คือผู้นิเทศทุกคนเป็นผู้ประเมิน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าผู้นิเทศทำหน้าที่ประเมินผล
 การนิเทศ อาจเป็นเพราะว่าผู้นิเทศแต่ละคนสามารถสังเกตพฤติกรรมของผู้รับการนิเทศได้
 ในขณะที่ให้การนิเทศโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าใช้วิธีการสังเกต
 พฤติกรรมของผู้รับการนิเทศเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ยังมีผู้นิเทศที่ทำหน้าที่ประเมิน และผู้รับ
 การนิเทศเป็นผู้มีส่วนร่วมด้วยแต่เป็นส่วนน้อย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประเมินผลการนิเทศที่ว่า
 "ผู้รับผิดชอบในการประเมินผลการนิเทศได้แก่ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ผู้นิเทศ หรือผู้ได้รับ
 มอบหมาย" (สังัด อุทรานันท์ 2529 : 179)

3.4 ปัญหาการประเมินผลการนิเทศการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า
 ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า
 วิธีการและ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า วิธีการและเครื่องมือที่ใช้
 ในการประเมินผลไม่สามารถวัดผลได้ตามข้อเท็จจริง ขาดการวางแผนเพื่อการประเมินผลที่ชัดเจน
 และอีกประการหนึ่งผลที่ได้จากการประเมิน อาจไม่ได้นำไปปรับวิธีการดำเนินงานในโอกาสต่อไป

การจัดศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา

1. การจัดห้องศูนย์สื่อ

1.1 การดำเนินการให้มีสถานที่สำหรับเป็นศูนย์วิชาการระดับก่อนประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่อาศัยห้องในอาคารเรียนห้องหนึ่งให้เป็นศูนย์วิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ไม่มีอาคารเอกเทศที่จะสามารถทำเป็นศูนย์วิชาการก็ต้องอาศัยห้องในอาคารเรียนซึ่งมีอยู่แล้วจัดเป็นห้องวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งน่าจะทำให้เกิดความสะดวกในการให้บริการแก่ครูในโรงเรียน

1.2 วิธีการการจัดห้องศูนย์สื่อให้เป็นศูนย์วิชาการนั้น จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยจัดสื่อและเอกสารต่าง ๆ ไว้เป็นระเบียบ เพื่อสะดวกในการใช้และบางศูนย์ฯ ก็จัดไว้เป็นมุมตามลักษณะของการจัดห้องเรียนอนุบาลเพื่อเป็นตัวอย่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการพัฒนามูลฐานของครูโรงเรียนในโครงการจะต้องให้ครูได้ศึกษา และดูเป็นตัวอย่างที่จะนำไปจัดที่โรงเรียนในโครงการอนุบาลชนบท

1.3 ปัญหาในการจัดห้องศูนย์สื่อ จากผลการวิจัยพบว่า พบปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์ที่ใช้ในการจัดเก็บสื่อและเอกสารไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเนื่องจากศูนย์มีสื่อและเอกสารมากและมีงบประมาณด้านครุภัณฑ์น้อย และเมื่อสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติมีนโยบายให้โรงเรียนอนุบาลเป็นแหล่งวิชาการระดับก่อนประถมศึกษานั้น ยังไม่จัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม เพียงเห็นว่า "มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา" (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2529 : 2)

2. การผลิตสื่อต้นแบบ

2.1 วิธีการผลิตสื่อต้นแบบ จากผลการวิจัย พบว่าวิธีการดำเนินการผลิตสื่อต้นแบบส่วนใหญ่ดำเนินการตามขั้นตอนในการผลิตคือ สำรวจสภาพความต้องการในการใช้สื่อ วิเคราะห์และคัดเลือกสื่อที่จำเป็น วางแผนการผลิต ผลิตสื่อตามแผน นำสื่อไปทดลองใช้ ปรับปรุงและผลิตเพื่อนำไปใช้จริง แต่จากผลการวิจัยนี้พบว่าที่ทำน้อยที่สุดคือ การสำรวจสภาพความต้องการในการใช้สื่อ รองลงมาคือการผลิตแก้ไขหลังจากการทดสอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในระดับก่อนประถมศึกษาส่วนใหญ่สื่อทุกชนิดและทุกชั้นมีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งสิ้น จะจัดทำอะไรก็ถือว่ามีความสำคัญ และส่วนใหญ่แล้วสื่อที่มีอยู่น่าจะมีพอเป็นต้นแบบได้ เพราะโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนมานาน อาจมี

การผลิต เพิ่ม เดิมบ้าง และเป็นการซ่อมแซมสื่อขึ้นที่ชำรุดเพื่อให้ใช้การได้อีกไป

2.2 ผู้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อต้นแบบ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ และครูผู้สอนชั้นอนุบาลเป็นผู้มีส่วนร่วมในการผลิต เนื่องจากเป็นหน้าที่โดยตรงในการผลิตสื่อเพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอยู่แล้ว และน่าจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจดีว่าในการจัดประสบการณ์ด้านใด ใช้สื่ออะไรที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการของเด็ก จึงเป็นเรื่องที่เหมาะสมจะให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ผลิตสื่อต้นแบบ และในบางโอกาสอาจให้ครูที่มีความสามารถในการผลิตสื่อต้นแบบมาร่วมผลิตด้วย

2.3 ปัญหาในการผลิตสื่อต้นแบบ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับขาดงบประมาณในการดำเนินการ อาจเนื่องมาจากได้รับงบประมาณจำนวนน้อยไม่เพียงพอสำหรับดำเนินการ ซึ่งจำเป็นจะต้องดำเนินการต่อเนื่องไปเรื่อย ๆ ตามที่ผู้รับผิดชอบจะมีเวลาสะดวกในการผลิต และปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งที่พบคือขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการผลิตสื่อต้นแบบ อาจเป็นเพราะว่าผู้ผลิตที่ผลการวิจัยพบว่ามีครูผู้เป็นวิทยากรแกนนำ และครูผู้สอนชั้นอนุบาล อาจผลิตได้แต่ขาดทักษะหรือความชำนาญในการผลิต ซึ่งเรื่องของการผลิตสื่อต้องอาศัยศิลปะหลายด้าน ตลอดจนงานช่างต่าง ๆ ผู้ผลิตต้องมีความสามารถพิเศษจึงจะผลิตสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การรวบรวมเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ

3.1 การดำเนินการให้มีเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ไว้ในศูนย์ฯ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการรวบรวมเอกสาร ตำรา และหนังสือต่าง ๆ ที่หน่วยงานในสังกัดส่งให้ ผลิตเอกสารทางวิชาการเพิ่มเติม และจัดซื้อจากร้านค้า ทั้งนี้เนื่องจากเอกสาร ตำราและหนังสือส่วนใหญ่ หน่วยงานจะสั่งจัดผลิตแล้วส่งให้ศูนย์ฯ ศูนย์ฯ จึงรวบรวมจัดไว้ในศูนย์วิชาการ และนอกจากนั้นยังจัดซื้อจากร้านค้าและผลิตเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่มี

3.2 การดำเนินการให้มีเอกสารหลาย ๆ ประเภทเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้า จากผลการวิจัยพบว่า เอกสารต่าง ๆ ที่ศูนย์ฯจัดไว้ส่วนใหญ่คือ แนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ หนังสืออ่านสำหรับครู คู่มือครูต่าง ๆ แบบฝึกความพร้อม หนังสืออ่านสำหรับเด็ก และแบบประเมินพัฒนาการ ซึ่งเอกสารแต่ละประเภทมีผู้ตอบถึงร้อยละ 91-99 ว่ามีเอกสารเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ศูนย์ฯ มีเอกสารครบทุกอย่างไว้เพื่อให้ครูในโรงเรียนหรือผู้เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าอย่างสมบูรณ์

3.3 ปัญหาการรวบรวมเอกสาร คำรา และหนังสือเรียนต่าง ๆ ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับครุภัณฑ์สำหรับใช้จัดเก็บเอกสารไม่มี ทำให้จัดเก็บไม่เป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องจากมีเอกสาร คำรา และหนังสือจำนวนมากเพื่อไว้ใช้บริการและให้ครูได้ศึกษาค้นคว้า แต่สถานที่สำหรับจัดเก็บไม่เพียงพอหรือไม่มี ทำให้การจัดเก็บไม่เป็นระบบ และงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์ก็ไม่มี

4. การให้บริการสื่อและเอกสารทางวิชาการ

4.1 การดำเนินการให้บริการสื่อและเอกสารทางวิชาการแก่ครู จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีประชาสัมพันธ์ให้ครูโรงเรียนในโครงการทราบ และมีการจัดระบบให้มีการยืมทั้งในและนอกสถานที่ แสดงให้เห็นว่าศูนย์ มีการให้บริการแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้ครูได้เพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา และการใช้วิธีนี้น่าจะเห็นว่าเป็นวิธีที่ทำได้ง่าย และสะดวก ศูนย์ฯ จึงใช้วิธีนี้

4.2 ปัญหาการให้บริการ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่พบปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนในโครงการส่วนใหญ่อยู่ห่างไกล ให้บริการได้ไม่ทั่วถึงและไม่สะดวกในการเดินทางมาใช้บริการ แสดงให้เห็นว่าถึงแม้ว่าศูนย์ฯ จะจัดประชาสัมพันธ์ให้โรงเรียนในโครงการทราบ แต่ยังไม่ให้บริการได้ไม่ทั่วถึง เพราะว่าโรงเรียนในโครงการอนุบาลชนบทส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลในพื้นที่ชนบท

ด้านการทำวิจัยทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

1. การจัดทำวิจัยของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า มีการจัดทำน้อย (21.80%) ทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาที่พบในการวิจัยครั้งนี้คือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำวิจัย ขาดงบประมาณสนับสนุน ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่ใช้ศึกษาค้นคว้าเพื่อทำการวิจัยมีน้อย และนอกจากนี้ลักษณะโครงสร้างของการบริหารศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่เอื้ออำนวยต่อการทำวิจัย และอีกประการหนึ่งคือ บุคลากรไม่มีเวลาในการจัดทำวิจัย สำหรับในส่วนที่มีการจัดทำวิจัย จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของบุคลากรซึ่งมีความลึกซึ้งเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนมากกว่าเรื่องอื่น เพราะดำเนินการอยู่เป็นประจำ ส่วนระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการจัดทำวิจัย ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิง

ทดลอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผลการวิจัยสามารถเปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดเจน

2. การดำเนินการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า มีการนำผลการวิจัยไปใช้น้อย (36.09%) ทั้งนี้อาจเป็นปัญหาซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเวลาในการศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง ไม่มีแหล่งสำหรับศึกษาค้นคว้างานวิจัย ไม่ได้ร่ำรับทราบผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และไม่มียานวิจัยที่สอดคล้องและเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับวิธีการในการนำผลการวิจัยไปใช้ จากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการโดยการส่งเสริมให้ครูได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องมา เป็นข้อมูลในการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นวิธีการที่ง่ายสำหรับที่ให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เมื่อมีโอกาส ซึ่งโดยปกติแล้วครูเองก็ไม่ค่อยมีเวลา จึงทำให้ไม่ค่อยมีการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากผลการวิจัยการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามโครงการอนุบาลชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรของศูนย์ฯ โดยเฉพาะ และควรหาแนวทางการพัฒนาในหลาย ๆ รูปแบบ และจัดกระทำอย่างต่อเนื่องตามสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนโรงเรียนในโครงการอนุบาลชนบท ตลอดจนควรจัดให้มีการประเมินผลโครงการให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. การนิเทศการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ควรมีแผนงานโครงการนิเทศของศูนย์ฯ โดยเฉพาะ และโครงการนิเทศการศึกษานั้น ควรสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของครูผู้สอนชั้นอนุบาลชนบท สำหรับการดำเนินการนิเทศนั้น ควรจัดเวลาให้ผู้นิเทศ ได้ดำเนินการนิเทศได้คล่องตัวและทั่วถึง และมีการประเมินผลการนิเทศทุกครั้ง

3. การจัดศูนย์ฯ ให้เป็นแหล่งวิชาการระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาการศึกษา ควรให้มีอาคารหรือห้องสำหรับเป็นศูนย์วิชาการระดับก่อนประถมศึกษา พร้อมทั้งควรให้มีครุภัณฑ์ สำหรับจัดเก็บสื่อหรือเอกสารทางวิชาการให้เพียงพอ และจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ โดยใช้ งบประมาณเท่าที่จำเป็น ตลอดจนควรให้บริการแก่ครูโดยอาจให้บริการในวันหยุดราชการด้วย

4. การทำวิจัยทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษาควรดำเนินการจัดทำการศึกษาวิจัยทางการศึกษา และนำผลการวิจัยมาใช้ในการ พัฒนาการเรียนการสอน โดยส่งบุคลากร เข้ารับการอบรมหรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับ เรื่องการวิจัยในสถาบัน หรือศึกษาด้วยตนเอง และควรจัดสรรหรือจัดหางบประมาณมาสนับสนุน ให้มีการวิจัยการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้ ดำเนินงานอะไรบ้าง และได้ดำเนินการอย่างไร ซึ่งยังไม่ได้ศึกษาในรายละเอียด ใดๆ ลงไป ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการศึกษา เรื่องการปฏิบัติงานการพัฒนาบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา ของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
2. ควรศึกษา เกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. ควรศึกษาผลการดำเนินการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อน ประถมศึกษา